

Universal Declaration of Human Rights - Éwé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

AMEGBETO FE ABLQDEVINYENYE NU KPEÐODZINYA

KPKPLDYIDEME

Esi woḍe dzesi kɔtɛe be, amegbetwo katã fe gomekpɔkpɔ sɔsɔe, anye gomeḍokpe na amegbetofomea fe ablqḍemenɔɔ, nutefewɔɔ kple nɔtifaɔa le xexeame ta la.

Esi eme va kɔ fãa be, ablqḍevinyenye si nye amegbetɔ ḍesiaḍe tɔ la nu mabumabu akpɔ gbɔe wòtso be hlɔnuwɔɔ ḍe amegbetofomea nu va bɔ ta la, amewo fe dzitsinya va tsi tre ḍe nuwɔna vloɛ sia nɔti ale woḍe adzɔgbɛ heḍoe kplikpaɔ be, le egbe xexe sia me la, ele be amegbetɔ nanɔ agbe le ablqḍe me, aḍe efe didi agblɔ faa kɔɔ manɔmee, asubɔ nusi dzi wòɔ se, avo tso nḍdzidodoname si me eye hiākame maganye agbenɔɔ fe afɔklinu na ame hahoawo o nɔti la,

Esi woḍo kpe edzi be, ehiã be se nadzɔ Amegbetɔ fe Ablqḍevinyenye nu Kpeḍodzinya la nu, be ametetedeto kple funyafunyawɔɔ ame magawɔe be ame aḍeke nayi eḍokui ta uli gei la to aglãdzedze me o nɔti la,

Esi wohiã vevie be woado dukɔ kple dukɔwo dome kadodo ḍe nḡo le xexemedukɔwo katã dome ta la,

Esi Xexeme Dukɔ Fofuawo ḍe adzɔgbɛ le woḍe ḍoḍo si te woḍe asie la me be, to Amegbetɔ fe ablqḍevinyenye nu Kpeḍodzinya me la, amegbetɔ ḍesiaḍe, eḍanye nyɔnu alo nɔtsu o, fe gomekpɔkpɔ sɔ eye wokpɔ mɔ be to esia me la, hadomegbenɔɔ azɔ ḍe nḡo, ablqḍe asu amesiame si wu tsã eye agbenɔɔ nadze edzi nyuie na amesiame wu tsã ta la,

Esi dukɔ siwo katã da asi ḍe Kpeḍodzinya dzi la ḍe adzɔgbɛ be yewoakpɔ egbɔ be amesiame de bubu Kpeḍodzinya la kple amewo fe ablqḍemenɔɔ bliboe nu kpakple nḡulɛle ḍe ḍoḍo la nɔti to ḍekawɔɔ me kple Xexeme Dukɔ Fofuawo la,

Esi eme kɔ fãa be gomekpɔkpɔ kple Ablqḍemenɔɔ gomesese tsitotsito nye nu vevito wu, hena takpɔkpɔ na adzɔgbɛḍe sia bliboe ta la,

XEXEME DUKɔ FOFUAWO FE TAKPEKPEGã LE GBEFã ÐEM:

Amegbetwo fe Ablqḍevinyenye nu Kpeḍodzinya sia be, enye ḍoḍo si dzi mieda asi ḍo na amewo katã le xexeame godoo. Miele mɔkpɔkpɔ me be amesiame kple xexeame habɔɔ ḍesiaḍe le afisiafi azɔ ḍe Kpeḍodzinya sia nu. Woakakae ḍe xexeame katã to efiafia kple emeḍeḍe na amewo me. Esia awɔe be amewo nase Kpeḍodzinya la gɔme eye woaxɔe, awɔ ḍe edzi be, agbenɔɔ natsɔ afo nyuie le Dukɔ siwo le Xexeme Dukɔ Fofuawo fe Habɔɔ me la me. Wokpɔ mɔ be woakaka Kpeḍodzinya la ḍe Xḍeasinyigba siwo dzi dum dukɔ aḍewo le la hã me hena dzidzedzekpɔkpɔ.

KPEÐODZINYA ÐODO 1

Wodzi amegbetwo katã ablqḍeviwoe eye wodzena bubu kple gomekpɔkpɔ sɔsɔe. Susu kple dzitsinya le wo dometo ḍesiaḍe si eyata wodze be woanɔ anyi le ḍekawɔɔ blibo me.

KPEÐODZINYA ÐODO 2-LIA

Ele be amesiame nakpɔ gome le ablqḍevinyenye fe ḍoḍo siwo katã le Kpeḍodzinya la me me. Woawɔ ḍoḍo siawo dzi vovotodeameme manɔmetɔe ḍe efe dzɔtsofe, nɔtigbalẽ fe amadede, nɔtsu alo nyɔnuyenye, gbegbɔgbɔ, xɔsehamenɔɔ, dunyahamenɔɔ, ame fe susu fe vovototo, ḍevinyenye alo ḍoḍe tɔxɛ aḍeke ta o.

Gawu la, vovotodeameme madze le ame aḍeke fe dunyahenyawo alo efe dukɔa fe kadodo kple dukɔ bubuwo me o. Nenema ke ame la fe dukɔ si me wòtso la ḍanye dukɔ nɔ-eḍokui si o, eḍanye xḍeasi dukɔ alo dukɔ manḍokui si o, vovotodeameme nuwɔna aḍeke mayi edzi ku ḍe enu o.

KPEÐODZINYA ÐODO 3-LIA

Ele be amesiame nanɔ agbe leablɔde kple dedienɔɔ me.

KPEÐODZINYA ÐODO 4-LIA

Womatsɔ ame aɔke awɔ kluvie alo aɔe awɔbae o, woatsi kluvinyenye kple kluvisitsatsa nu gbidii le mɔ vovovoawo nu.

KPEÐODZINYA ÐODO 5-LIA

Womawɔ funyafunya ame, asẽ tame le enu, awɔ hlɔnu aɔke de enu, ahe to ne ahaɔi gbɔe o.

KPEÐODZINYA ÐODO 6-LIA

Woade bubu amesiame nu le afisiafi abe amegbetɔ ene le se la nu.

KPEÐODZINYA ÐODO 7-LIA

Amewo katã sɔ le se la dziwɔwɔ me eye wo katã akpɔ gome le se la fe wo taviuli me vovototomanɔmee.

KPEÐODZINYA ÐODO 8-LIA

Gomekpɔkpɔ le amesiame si le dukɔa fe ɔɔnudrɔ̃fewo hena ɔɔɔɔɔwɔwɔ siwo ku de efe abɔɔdevinyenye fe kuxiwo nu abe alesi wole dukplɔse la me ene.

KPEÐODZINYA ÐODO 9-LIA

Womalé ame aɔke akpasesẽtɔe, azi edzi de gaxɔme, alo anyae le dukɔa me de adzemadze dzi o.

KPEÐODZINYA ÐODO 10-LIA

Gomekpɔkpɔ sɔsɔe le amesiame si nu wotsɔ nya ɔo heklɔe yi dukɔa fe ɔɔnudrɔ̃fe, afisi ɔɔnudrɔ̃la adodoe siwo matso afia nkunɔ o la, nade to efe nyawo me ku de efe gomekpɔkpɔ, efe dɔɔdeasiwo kple hlɔnya ɔesiade fomevi si woatsɔ de enu la me ne.

KPEÐODZINYA ÐODO 11-LIA

1. Womabu ame aɔke agɔdzelaɔ le wɔna aɔe si to nuɔɔɔi me ne la ta le efe dukɔ me alo dukɔ bubuwo fe se nu nenye be se ma menɔ anyi le amea fe vodadawɔxi o.

2. Womabu ame aɔke agɔdzelaɔ de nuwɔna aɔe si mele dukɔa alo gbetadukɔ aɔke fe seawo me le xeyixi si me nya la dzɔ o. Nenema ke womana tohehe aɔke si kɔ wu esi sɔ kple amea fe vodada le xemaxi me o.

KPEÐODZINYA ÐODO 12-LIA

Ame aɔke mekpɔ mɔ atɔsɔ sesẽ ade nu ame bubu fe adzamegbenɔnya, efe fomenya, alo afemegbenɔnya me o. Ame aɔke mekpɔ mɔ ato mɔ aɔke dzi anya nu tso ame aɔe kple ame bubuwo dome kadodonyawo nɔti o. Nenema ke ame aɔke mekpɔ mɔ afo ɔi ame bubu nkɔ alo agblẽ enu o. Se la de mɔ be ame aɔe si nu woade afɔ sia fomevi ɔo la, nauli eɔkui ta faa se la nɔɔwɔwɔ me.

KPEÐODZINYA ÐODO 13-LIA

1. Amesiame kpɔ mɔ aɔi tsa ayi dukɔ ɔesiade me, anɔ afisiafi si dzroe la, gake amea nakpɔ gbɔ be yemetso dukɔ si me yele la fe lifowo o.

2. Mɔnukpɔkpɔ le amesiame si be woadzo le efe dukɔ alo dukɔ bubu me eye woate ɲu atrɔ gbɔ va efe dukɔ me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 14-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ le amesiame si, si ava yi dukɔ bubu me la si be woakpɔ sitsofe.

2. Womagbe sitsofemɔnu kpɔkpɔ sia nana ame ne eva eme be wole eyome tim ɔe vodada siwo meku ɔe dunyahenyawo ɲu alo esiwo tsi tre ɔe Xexeme Dukɔfofuawo fe ɔɔɔowo ɲu o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 15-LIA

1. Dumevinyenye fe gomekpɔkpɔ le amesiame si.

2. Womatsɔ akpasesɛ axɔ dukɔmevinyenye le ame aɔeke si o, eye womaxe mɔ na ame aɔeke si di be yeatrɔ azu dukɔ bubu me tɔ la o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 16-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li na ɲutsu kple nyɔnu siwo tsi nyuie ate ɲu aɔe srɔ la si be woadɔ amesi nyo na wo la, ado fome. Dzɔtsofe, dzrovinyenye alo subɔsubɔ manye mɔxenu o. Mɔnukpɔkpɔ sɔsɔe li na wo be woadɔ wo nɔewo. Nenema ke woagate ɲu agbe wo nɔewo hã faa.

2. Womazi srɔɔɔɔe ɔe ame aɔeke dzi o. Ele be srɔɔɔɔe la nanye srɔɔɔela eveawo fe didi.

3. Le dzɔdzɔme nu la, fomee nye gɔmedɔkpe na amegbetɔfomea, eyata enye dukɔ ɔesiaɔe fe dɔdeasi be woakpɔ fome ɔesiaɔe fe dedienɔɔ fe nyawo gbɔ.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 17-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li be nuncamesi ate ɲu anɔ ame ɔeka si eye woagae ɲu anɔ ame ma kple ame bubuwo si ɔe du.

2. Womatsɔ akpasesɛ axɔ ame aɔeke fe nuncamesi si le esi la o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 18-LIA

Amesiame kpɔ mɔ abu tame le eɔokui si le ablɔɔe me, awɔ efe dzitsinya ɲudo abe alesi wòlɔ ene eye wòasubɔ le mɔ si dze ɲu la nu. Ablɔɔemɔnu sia gɔmee nye be ame aɔe ate ɲu agbe nu ɔa tso efe xɔse gbɔ eye wòagasubɔ nu bubu si wòlɔ faa. Nenema ke wòkpɔ mɔ anɔ eɔokui si ko alo abɔ ha kple ame bubuwo le subɔsubɔhawo me. Afia nu tso nusi wòsubɔna la ɲuti le adzame alo gaglãgbɔ to mɔ ɔesiaɔe nu mɔxexe manɔmee.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 19-LIA

Amesiame kpɔ mɔ abu tame le eɔokui si eye wòadɔ efe susu agblɔ faa mɔxexe manɔmee. Mɔnukpɔkpɔ sia la susuɔwɔwɔ le ame ɔokui si le ablɔɔe me ɔe eme. Esia gɔmee nye be ame aɔeke mekpɔ mɔ ado akplamatsee le wɔna sia me o. Egalɔ mɔnu si wòato ase nya tso ame bubuwo gbɔ kple alesi wòana nyanya ame bubuwo hekpe ɔe susu siwo do go tso nyagbefãɔɔe ɔesiaɔe fomevi me kaka me. Le wɔna siawo me la, lifowo kura gɔ hã manye mɔxenu o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 20-LIA

1. Takpekpe kple hadede le ɲutifafa me fe ablɔɔe mɔnukpɔkpɔ, li na amesiame.

2. Womazi ame aɔeke dzi be woanɔ habɔɔ aɔe me o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 21-LIA

1. Gomekpɔkpɔ le dukɔmevi ɔesiaɔ si le efe dukɔ fe dziɔɔɔɔnyawo me. Ate ɲu anye eya ɲuto alo ametiatia aɔ wo tefe le akɔdada me.

2. Mɔnukpɔkpɔ li na dukɔmevi ɔesiaɔ sɔsɔ be woakpɔ gome le kpekpeɔɔɔ siwo keɲ dziɔɔɔ nana dukɔmeviwo katã la xɔxɔ me.

3. Dziɔɔɔ ɔesiaɔ fe ɲusẽ fe sɔti le efe dukɔmeviwo sime. Woaɔ ɲusẽ sia afia le xeyixi tɔxewo dzi to ametiakɔdada siwo wowɔna le ɔɔɔ nyui me. Le akɔdada siawo me la, dukɔmevi siwo katã dze ada akɔ la, ade nu aɔaka me le adzame alo to akɔdada mɔnu bubu aɔ si dzi woda asi ɔɔ ɲudɔxɔxɔ me.

KPEɔDODZINYA ɔOɔO 22-LIA

Hadomegbenɔxɔ kple dedienɔxɔ fe gomekpɔkpɔ li na dukɔmevi ɔesiaɔ. Ehiã be dukɔmevi ɔesiaɔ nakpɔ esia ade dzesii kɔtɛ to nunyanya tso efe dukɔ la fe ɔkaxɔxɔ kadodo kple gbetadukɔwo ɲuti. Nenema ke wogahiãe hã be wòanya nu tso kpekpeɔɔ siwo efe dukɔ la xɔna tso dukɔ bubuwo gbɔ le ga, hadomegbenɔxɔ kple dekonunyawo gome hena eya abe dumevi ene kple ehati bubuawo fe bubu kple tutuɔ si le vevie ɲuto la ɲuti.

KPEɔDODZINYA ɔOɔO 23-LIA

1. ɔxɔxɔ fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame faa. Amesiame atia ɔxɔxɔ si nyo nɛ la. Ati efe ɔxɔxɔ fe dzidzemekpɔkpɔ yome eye wòauli amemaxɔmaxɔ ɔe ɔ me ta vevie.

2. Fetu ɔka fomeviwo xɔxɔ ɔe ɔxɔxɔ ɔka fomevi ta le afisiafi, fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame, vovototomanɔmee.

3. Fetu nyui xɔxɔ fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame. Esia awɔ be ɔxɔxɔ la nate ɲu akpɔ eya ɲuto, srã kple viawo dzi dzidzemetɔ abe alesi wodze amegbetɔ be wòano agbe ɲudzedzekpɔtɔ la ene. Eye ne ehiã kura hã la woado alɔ abe hadomegbenɔxɔ fe viɔ ene.

4. Amesiame kpɔ mɔ aɔ ɔxɔxɔlawo fe habɔxɔ anyi alo age ɔe ɔesiaɔ si woɔ anyi xoxo la me ɔe efe dzidzemekpɔkpɔ mɔnuwo taviuli ta.

KPEɔDODZINYA ɔOɔO 24-LIA

Mɔnukpɔkpɔ li na amesiame si nye dziɔɔɔɔxɔxɔ be woana gbɔɔmee to mɔkeke nanae me le xeyixi tɔxɔ aɔewo dzi gake woaxe fetu dedi nɛ. Woaɔ ga aɔke le efe fetu la me ɔe xeyixi siwo me menɔ ɔ me la ta o.

KPEɔDODZINYA ɔOɔO 25-LIA

1. Agbenɔxɔ dzidzemetɔ fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame bena efe lãme nana sesẽ, eya ɲuto, srã kple viawo nana dedie to nuɔɔɔ, nutata, xɔtutu, atikenya, kple kpekpeɔɔnana bubu fomevi siwo hiã le hadomegbenɔxɔ me la xɔxɔ me. Ne ɔxɔxɔ mele ame aɔ si o la, mɔnukpɔkpɔ li nɛ be ne edze ɔ alo zu wɔamɔtɔ, srã ku alo wotsi heku amegã alo nyagã loo alo afɔku aɔe dzo ɔe edzi si awɔ be magate ɲu awɔ naneke le eɔkui si o hã la, woakpɔ kpekpeɔɔ.

2. Ele be woatsɔ beléle tɔxɔ na vinɔxɔ kple ɔviwo eye woana kpekpeɔɔ wo. Ele be woakpɔ ɔvi siwo dzilawo ɔe wo nɔewo ɔe ɔɔɔnu hafi dzi wo kple esiwo dzilawo meɔ wo nɔewo ɔe ɔɔɔ nyuitɔ nu hafi dzi wo o la dzi vovototomanɔmee.

KPEɔDODZINYA ɔOɔO 26-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li na amesiame be wòaxɔ hehe. Woaxɔ hehe siawo femaxee le gɔmedzesukuwo me. Ele be woazi amewo dzi be woaxɔ gɔmedzesuku fe hehe. Ele be mɔnukpɔkpɔ nana anyi na hehexɔxɔ le aɔaɲudɔxɔ kple ɔxɔxɔ tɔxewo me. Le sukukɔxɔ dede gome la, woaɔ mɔ na amesiwo ɲu ɲutete le la be woage ɔe hehexɔfe siawo.

2. Ele be hehenana amewo fe taɔɔzinu nanye be woatu amegbetɔ ɔesiaɔ ɔo hena efe amezuzu blibo. Ele hã be amegbetɔfomea, fe dzidzemekpɔkpɔ kple efe ablɔɔmenɔxɔ fe gɔmedɔkpe nakpɔ ɲɔyiyi to bubudede gɔmedɔkpe sia ɲu me. Esia ahe nugɔmesese, dzidodo kple xɔxɔxɔ ade dukɔwo, gbegbɔxɔxɔ kple xɔseha vovovoawo katã dome. Esia ana be Xexeme Dukɔ Fofuawo fe Habɔxɔ fe nuwɔxɔ nahe ɲutifafa va xexame godoo.

3. Dzilawo kpɔ mɔ atia hehe si fomevi wodi be wo viwo naxo la faa.

KPEÐODZINYA ÐODO 27-LIA

1. Gbesiagbegbenɔ fe gomekpɔkpɔ li na amesiame. Esia gɔmee nye bena, mɔnukpɔkpɔ li na amesiame be woakpɔ gome le viɔ siwo hã dona tso dzɔdzɔmenuwo nɔti nunya kple aɖanudɔwɔnawo me.

2. Mɔnukpɔkpɔ li be woauli ame aɖe fe nutovɛ ta to se nɔdɔwɔwɔ me. Nutovɛ sia ate nɔ anye agbalẽnɔnɔ, hakpakpa alo aɖanɔ nu bubu ɖesiaɖe fomevi si nye ame la fe asinudɔwɔwɔ si nɔti tɔnyenye le nɛ.

KPEÐODZINYA ÐODO 28-LIA

Gomekpɔkpɔ li na amesiame be wòanɔ efe dukɔ me habɔwɔ alo dutahabɔwɔ siwo me amewo fe mɔnukpɔkpɔwɔ kple ablɔɖevinyenye fe nyati siwo dzi míetɔ asii le Kpeɖodzinya sia me la xɔ anyinɔ ɔ blibo.

KPEÐODZINYA ÐODO 29-LIA

1. Gomekpɔkpɔ le dukɔ me ngɔyidɔwɔwɔ mekpɔ dukɔmevi ɖesiaɖe fe nkume le afisi efe ablɔɖevinyenye kple amegbetɔnyenye blibo le bɔbɔ le.

2. Ele na amesiame be le efe mɔnukpɔkpɔ kple ablɔɖevinyenye nɔti dɔwɔwɔwɔ me la, wòanye amesi awɔ ɔ ɔɔ siwo dzaa dzi sea da asi ɔ la dzi hena sidzedze kple bubudede ame bubuwo fe gomekpɔkpɔwɔ kple ablɔɖemenɔ si hea agbe nyui bɔ, tomedafa kple dzidzeme sɔ gbɔ fũu vɛ, le ameha siwo dome sɔsɔminasɔ fe wɔnawo fo ke ɔ to nyuie le.

3. Mele be woawɔ mɔnukpɔkpɔ kple ablɔɖevinyenye nɔti dɔ le mɔnu siwo to vovo tso Xexeme Dukɔ Fofuawo fe taɔɔzinuwo kple didiwo gbɔ o.

KPEÐODZINYA ÐODO 30-LIA

Mele be ame aɖeke naɖe naneke si le Kpeɖodzinya sia me la gɔme abe dukɔ ɖeka aɖe koɔ tɔ wònye ene o. Medze be ameha alo ame ɖeka aɖeke natsɔ abe mɔnukpɔkpɔ ene awɔ wɔna aɖe alo aɖe afɔ aɖe si agblẽ nu le gomekpɔkpɔ kple ablɔɖemɔnu siwo woxlẽ fia le Kpeɖodzinya sia me la nɔti o.